

verslag

Omschrijving	Bestuurlijk Overleg Programma Aansluiting Wind Op Zee - Eemshaven
Voorzitter	[Plv directeur EZK]
Vergaderdatum en -tijd	6 december 2022, 17.00 uur - 18.00 uur
Locatie	Digitaal
Aanwezig	[Plv directeur EZK], Sietske Poepjes (Gedeputeerde provincie Fryslân), Melissa van Hoorn (Gedeputeerde provincie Groningen, alleen luisteren), Ineke van Gent (Schiermonnikoog), Eltjo Dijkhuis (Het Hogeland), Herman Beerda (Noorderzijlvest), Bert Koonstra (Noardeast Fryslân), TenneT, Gasunie, RWS, [ambtelijke vervanging provincie Groningen], [programmamaleider EZK]
Afwezig	Otto van der Galiën (Wetterskip Fryslân), Theo Faber (Ameland)

Vergaderpunten

1. Opening

Verslag

[Plv directeur EZK] opent de vergadering. Er zijn geen opmerkingen op de agenda.

2. Concept NRD en geplande wijzigingen (zie bijlagen)

Op 8 december zal in het BOW de NRD besproken worden. Hiervoor ligt de concept NRD voor, samen met een notitie (bijlage 1) waarin de wijzigingen worden beschreven die in de concept NRD zullen worden gemaakt om tot de definitieve NRD te komen. De concept NRD en deze notitie liggen voor in dit BOP en zijn eerder besproken in het OBW, wat tot een positief (concept) advies heeft geleid.

De wijzigingen tussen concept NRD en NRD worden gemaakt naar aanleiding van de binnengekomen reacties, het advies van de Commissie m.e.r. en externe ontwikkelingen/voortschrijdend inzicht. Dit betreffen

onder meer de volgende wijzigingen. (een volledig overzicht is opgenomen in bijlage 1):

- o *Veiligheid en sabotage*
- o *Risico's tijdens exploitatiefase*
- o *Nadere onderbouwing afvallen Wantij Route Ameland voor elektriciteitskabels*
- o *Nader onderbouwen/uitwerken van de tussenstap in de planMER*
- o *De mogelijkheid introduceren om voor 2030 al een waterstofleiding te realiseren tbv een mogelijke waterstofdemonstratiekavel.*

Het BOP wordt gevraagd te adviseren ten behoeve van de besluitvorming van het ministerie in aanloop naar het BOW.

Verslag

Op verzoek van [plv directeur EZK] licht [programmалеider EZK] de wijzigingen die gemaakt zullen worden tussen concept NRD en definitief NRD toe aan de hand van de toegezonden oplegnotitie.

[Plv directeur EZK] vraagt de aanwezigen of zij een reactie of vraag hebben over de concept NRD of de wijzigingen die gemaakt worden om tot de definitieve NRD te komen:

- Herman Beerda informeert hoe de gesprekken met Duitsland verlopen.
- [Plv directeur EZK] geeft aan dat er met Duitsland is afgesproken dat het onderzoek over meervoudig ruimtegebruik van het EDV gebied door hen ondersteund wordt en dit gezamenlijk onderzocht zal worden. [Programmалеider EZK] vult aan dat er afgelopen week een trilaterale regeringsverklaring ('Wilhelmshaven-verklaring') zou worden ondertekend waarin dit bevestigd zou worden. Dit is niet doorgegaan omdat Denemarken geen missionaire regering heeft. In plaats daarvan is er een joint statement gemaakt waarin deze afspraak bevestigd wordt. Als onderdeel van de planning van de mer-fase zal in het volgende BO ook zoveel als mogelijk inzicht in de planning betreffende het proces met Duitsland worden gegeven.
- Ineke van Gent wil graag inzicht in een nadere planning, waarin duidelijk is welke acties ondernomen worden op welke momenten, wie er wanneer beslissingen neemt en wanneer er mogelijkheid is invloed uit te oefenen. In het proces dienen de cumulatieve effecten de juiste plek te krijgen zodat ze meegewogen kunnen worden, hierover heeft ze ook met staatssecretaris Vijlbrief gesproken, en ze wil graag inzicht in hoe deze afweging gemaakt wordt en hoe Duitsland hierover denkt. Tenslotte informeert ze naar herstel en compensatie per route, hoe wordt dit vormgegeven?
- [Plv directeur EZK] reageert op de vragen van Ineke van Gent. Cumulatie binnen dit programma wordt meegenomen in de onderzoeken. Hierbij wordt ook gekeken naar andere activiteiten. Maar, hoe alle zaken zich tot

elkaar verhouden is breder dan dit programma. We zullen dit interdepartementaal en intern bij EZK afstemmen (zoals bijv. de gaswinning). Hiervoor wordt ook de Waddengovernance benut. Wat betreft de afweging over welke routes te gebruiken: op basis van de NRD worden de onderzoeken uitgevoerd, op basis daarvan moeten de afwegingen gemaakt worden. Hierover gaan we graag in gesprek. Qua compensatie is er straks compensatie voor de route, maar het Waddengebied is een kwetsbaar gebied. Daarom zijn extra middelen beschikbaar gesteld, waar we binnenkort het gesprek met jullie over willen aangaan. Het gaat om 500 miljoen euro voor alle aanlandingsgebieden in Nederland samen. De verdeling van deze middelen willen we voor vaststelling van het programma rond hebben. Naast de verdeling van de middelen over aanlandingsgebieden wordt ook de mogelijkheid bekeken of deze investeringen voor de lasten uit kunnen gaan. Naast de eerder genoemde 500 miljoen is er ook 18 miljoen euro voor een ecologische impuls pakket voor de Wadden beschikbaar gesteld.

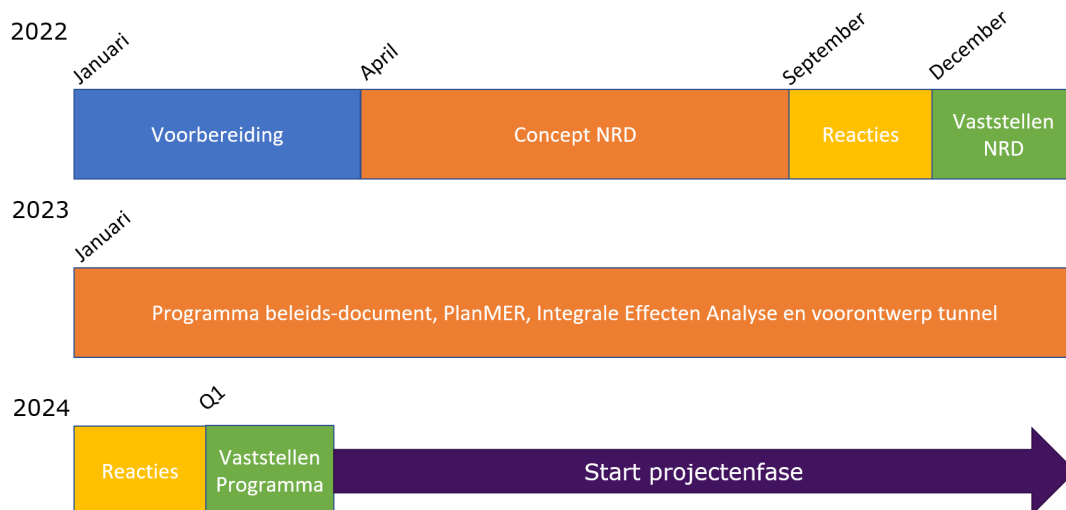
- Bert Koonstra informeert naar het waterstof-demonstratiekavel.
- [Plv directeur EZK] geeft aan dat we in PAWOZ-Eemshaven onderzoeken via welke routes elektriciteitskabels en waterstofleidingen aangelegd kunnen worden voor de aansluiting van wind op zee in Eemshaven. Het besluit of/waar er een demonstratiekavel komt wordt niet binnen PAWOZ – Eemshaven genomen, maar doorloopt een ander besluitvormingsproces. Begin 2023 is er een formele shortlist van mogelijke kavels op zee (TNW is onderdeel van deze shortlist). Het uiteindelijke besluit hangt af van 3 onderdelen: mogelijkheid op zee, wens naar waterstof op land en de mogelijkheid voor een aansluiting. Dit besluitvormingsproces loopt gezamenlijk op met PAWOZ – Eemshaven, zodat inzichtelijk is wat er qua aansluitingen mogelijk is en dit meegewogen kan worden in de besluitvorming.
- Bert Koonstra geeft aan dat hij het belangrijk vindt dat als er een leiding wordt aangelegd er niet een aantal jaar later weer een leiding moet worden aangelegd.
- [Programmameider EZK] geeft aan dat voor de waterstof-demonstratiekavel het doel is om een bestaande leiding te hergebruiken. Als dit niet lukt en er een nieuwe leiding aangelegd moet worden zal deze 'overgedimensioneerd' worden, zodat hij niet alleen geschikt is voor het demonstratiekavel maar ook in de toekomst voor nieuwe windparken kan worden gebruikt.
- Ineke van Gent geeft aan het belangrijk te vinden inzichtelijk te krijgen wat er speelt in het Waddengebied, en hoe dit proces onderling verloopt. Ze wil hier graag een totaaloverzicht ("spoorboekje") van. Betreffende gebiedsinvesteringsmiddelen geeft ze aan dat ze graag zekerheid hierover wil, omdat het bedrag steeds wijzigt. Tenslotte verzoekt ze om duidelijkheid wat wanneer gepubliceerd wordt, zodat ze weten wanneer ze kunnen reageren.

- Eltjo Dijkhuis vult hierop aan, hij meent zich te herinneren dat er een brief was met daarin een bedrag van 1 miljard euro.
- Sietske Poepjes constateert dat er een onderscheid gemaakt moet worden tussen de NRD en tussen vragen over o.a. het proces, gebiedsinvesteringsmiddelen, Duitsland etc.
- [Plv directeur EZK] deelt de analyse van Sietske Poepjes, verschillende zaken lopen door elkaar.
- Conclusie van [plv directeur EZK]:
 - o Ze hoort geen bezwaren op de NRD en trekt de conclusie dat als het om de NRD gaat en het verwerken van de reacties en het advies van de Commissie m.e.r. we kunnen concluderen dat hier geen opmerkingen over zijn en de NRD na aanpassing kan worden vastgesteld. Op deze conclusie zijn geen bezwaren.
 - o Wat betreft de compensatie: die moet in het BOW besproken worden, maar het zou goed zijn in dit BO over het proces te spreken. We zouden hiervoor in bijv. februari een BO kunnen plannen.
 - o Het verzoek om een totaaloverzicht van alles wat er loopt neemt [plv directeur EZK] mee naar IenW en het BOW. Deze vraag is breder dan PAWOZ-Eemshaven dat een overzicht biedt voor waterstof en elektriciteit, en de beantwoording ligt daarom bij IenW.
 - o *[aanvulling na de vergadering betreffende de vraag over 1 miljard euro van Eltjo Dijkhuis: het bedrag komt uit interne lobby van de noordelijke regio, welke is opgepakt in de regionale pers¹. De 500 miljoen euro komt uit het coalitieakkoord. Eerder zijn vanuit EZK geen bedragen gecommuniceerd].*

3. Vooruitblik

Aan de hand van een powerpoint zal er een vooruitblik naar het verdere proces na vaststelling van de NRD worden gegeven. Dit betreft een voorlopige vooruitblik (zie ook afbeelding hieronder). Er wordt op dit moment een bureau geworven voor de planMER en IEA. Zij zijn gevraagd om op basis van deze voorlopige planning een voorstel te doen voor een definitieve planning.

¹ <https://www.rtvnoord.nl/nieuws/891275/noorden-wil-miljard-voor-waddenzee-uniek-natuurgebied-waar-we-zuinig-op-moeten-zijn> s

Verslag

[Programmameider EZK] geeft een toelichting over het verdere proces op basis van de sheets, waarbij hij aangeeft dat:

- De planning op hoofdlijnen en in concept is.
- Gisteren sloot de inschrijving voor bureaus om de planMER en IEA op te stellen. Zij zijn gevraagd om een specifiekere planning te maken, mede op basis van hun ervaring met deze producten. Dit kan nog leiden tot wijzigingen.
- We begin volgend jaar een specifiekere planning zullen aanleveren.

[Programmameider EZK] beschrijft de planning op hoofdlijnen:

- Volgend jaar doen we de onderzoeken voor planMER en IEA. Tegelijk zullen we ook een voorontwerp van de tunnel maken.
- Begin volgend jaar zullen TenneT en Gasunie de routes verder uitgewerkt hebben. Het in te huren adviesbureau gebruikt dit voor een notitie 'routeontwerp' waarin de routes verder zijn uitgewerkt. We nemen de bestuurders dan graag mee in een technische briefing over de routes.
- We zullen eveneens een stakeholdersessie organiseren voor de omgevingspartijen over de notitie routeontwerp.
- Daarnaast volgt begin volgend jaar een schetsontwerp van de tunnel.
- We willen het eerste kwartaal afsluiten met een bijeenkomst voor bestuurders en andere stakeholders om te bespreken waar we na een jaar PAWOZ – Eemshaven staan en hoe we verder gaan. Hierbij willen we ook de minister uitnodigen.
- In de periode daarna (Q2/Q3) zullen er met name effectenstudies gedaan worden. Die worden in Q4 opgeleverd en dan zal er een programma opgesteld worden op basis van resultaten van de onderzoeken.

Er zijn enkele reacties:

- Sietske Poepjes geeft aan dat ze het een goede basis vindt voor het proces. Ze geeft aan dat er volgend jaar verkiezingen van provincies en het Wetterskip zijn, met (mogelijk) nieuwe bestuurders tot gevolg. Ten behoeve van een ordentelijke overdracht, en om vertraging te voorkomen, is er behoefte aan helderheid over de vergaderdata.
- [Plv directeur EZK] herkent het pleidooi, maar geeft aan dat tegelijkertijd de planning krap is omdat het bureau nog moet worden aangesteld. We zullen hier zo snel mogelijk op terug komen. Ze doet een oproep als er behoefte is aan inhoudelijke informatie om de overdracht goed te kunnen doen ons dat vooral te laten weten.
- [Ambtelijke vervanging provincie Groningen] geeft aan dat er behoefte is aan inzicht in de planning van de tunnel (wanneer is deze realiseerbaar?), zodat de vergelijking gemaakt kan worden met de andere routes.
- [Programmaleider EZK] geeft aan dat de planning van de tunnel ook onderdeel van de beslisinformatie is, zodat in beeld is wanneer de tunnel gerealiseerd kan zijn.

4. Rondvraag en afsluiting

Verslag

- Er zijn geen vragen.
- [Plv directeur EZK] geeft aan dat 8 december het BOW is waar deze stukken ook besproken worden. Aan de hand van die discussie zal de minister voor K&E de NRD vaststellen. Ze geeft aan dat het OBW betrokken is bij het proces en positief geadviseerd heeft over de NRD aan het BOW.
- [Plv directeur EZK] informeert of de informatie over stikstof die per mail wordt gedeeld gewaardeerd wordt. Hier wordt bevestigend op gereageerd.